

PRT 419 – BALKAN ARKEOLOJİSİ

Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

Ders 4: Karanovo Kùltürü 1/3



Ankara Üniversitesi
Dil ve Tarih – Coğrafya Fakùltesi
Arkeoloji Bölümü
Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi Anabilim Dalı

KARANOVO KÜLTÜRÜ

Coğrafya



Karanovo kültürü Bulgaristan sınırları içerisinde yer alan bir kültürdür. Karanovo isimli yerleşmede yapılan kazılarla ortaya konduğu için bu yerleşmenin ismini almıştır. 1936 yılından bu yana çeşitli aralıklarla kazıları sürmektedir.

Bulgaristan'ın orta-güney kesimlerinde yer alan bu merkez, büyük bir höyük yerleşmesidir. Karanovo höyüğü bölgede en detaylı olarak yayınlanan yerleşimdir. Höyük 250 x 180m boyutlarındadır.

Karanovo yaklaşık 12.40m yüksekliğindeki kültür tabakaları sayesinde bölgenin Güneydoğu Avrupa ve Anadolu ile olan bölgesel karşılaştırmalarına olanak sağlamaktadır.

KARANOVO KÜLTÜRÜ

Italy, Southeastern Europe,
and the Aegean,
8000-2000 B.C.



KARANOVO KÜLTÜRÜ

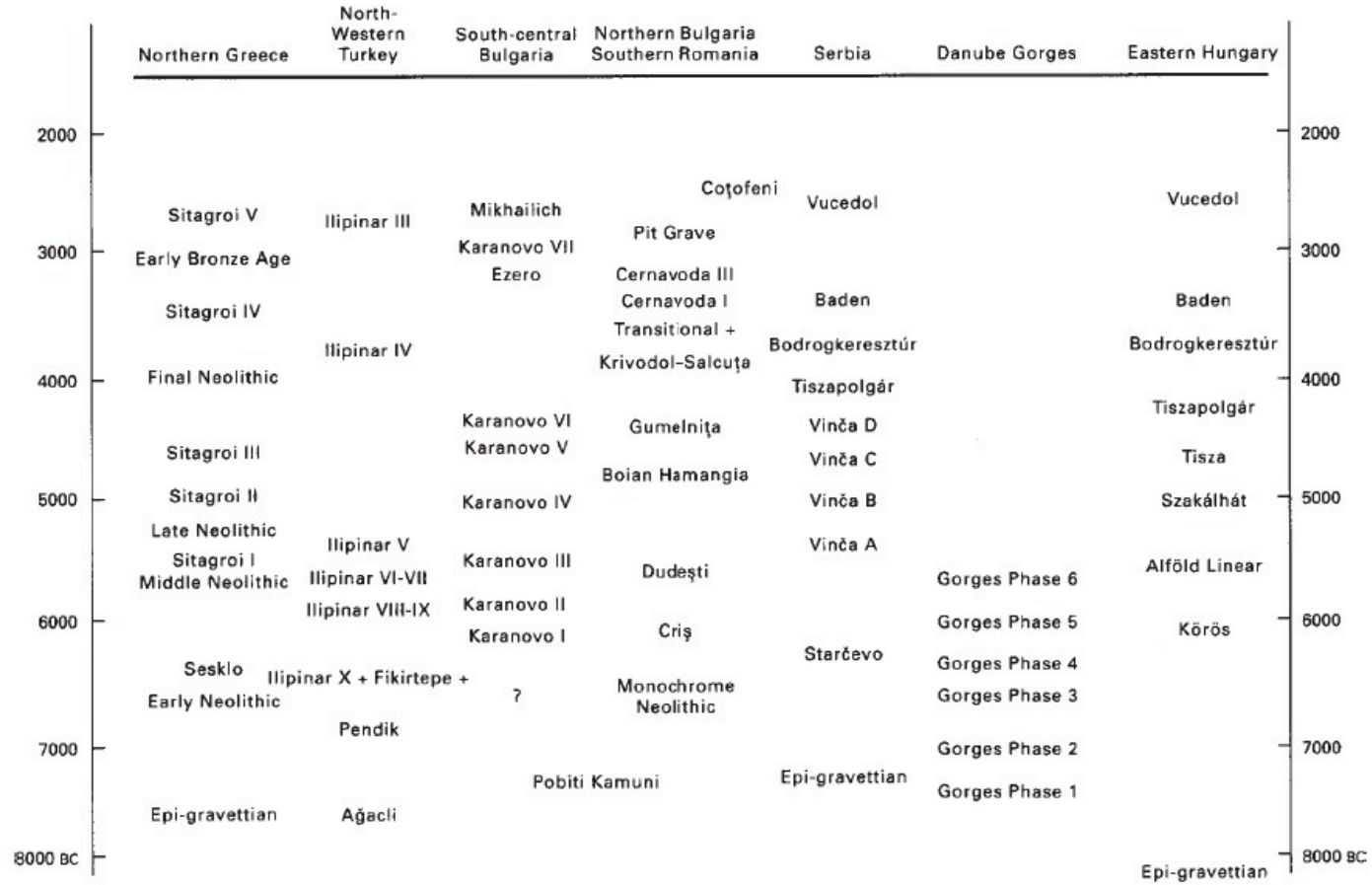


Figure I.3 Key cultural complexes relevant to the following chapters

KARANOVO KÜLTÜRÜ

Kronolojik Paralellikler



Karanovo I / Starchevo / Cris I ve II



Karanovo II / Starchevo / Cris III

KARANOVO KÜLTÜRÜ

Kronolojik Paralellikler



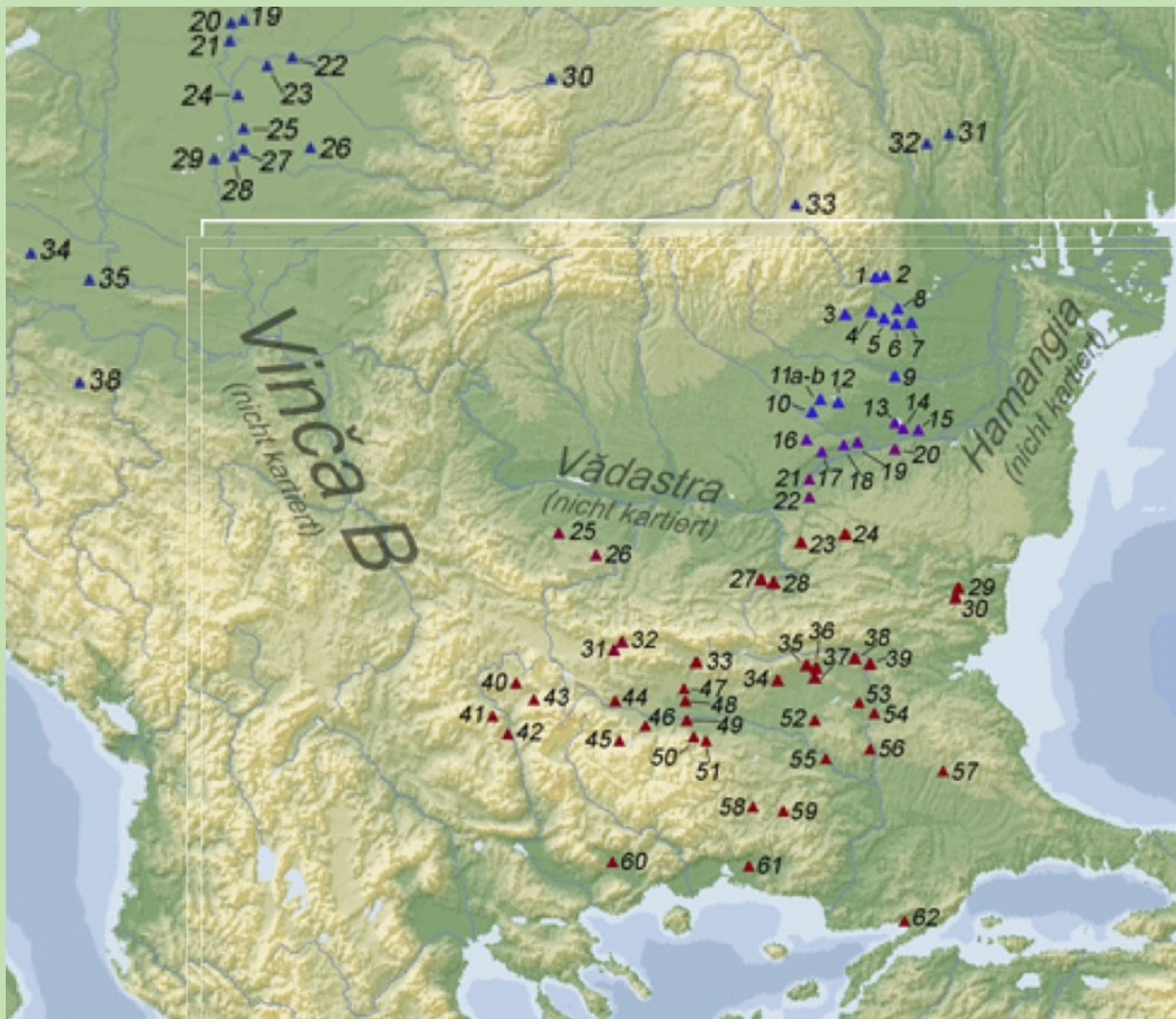
Karanovo III / Batı Bulgaristan'daki Boyalı Seramik Kültürü ve Tuna Nehrinin Kuzeyinde Romanya'da Dudești Grubu



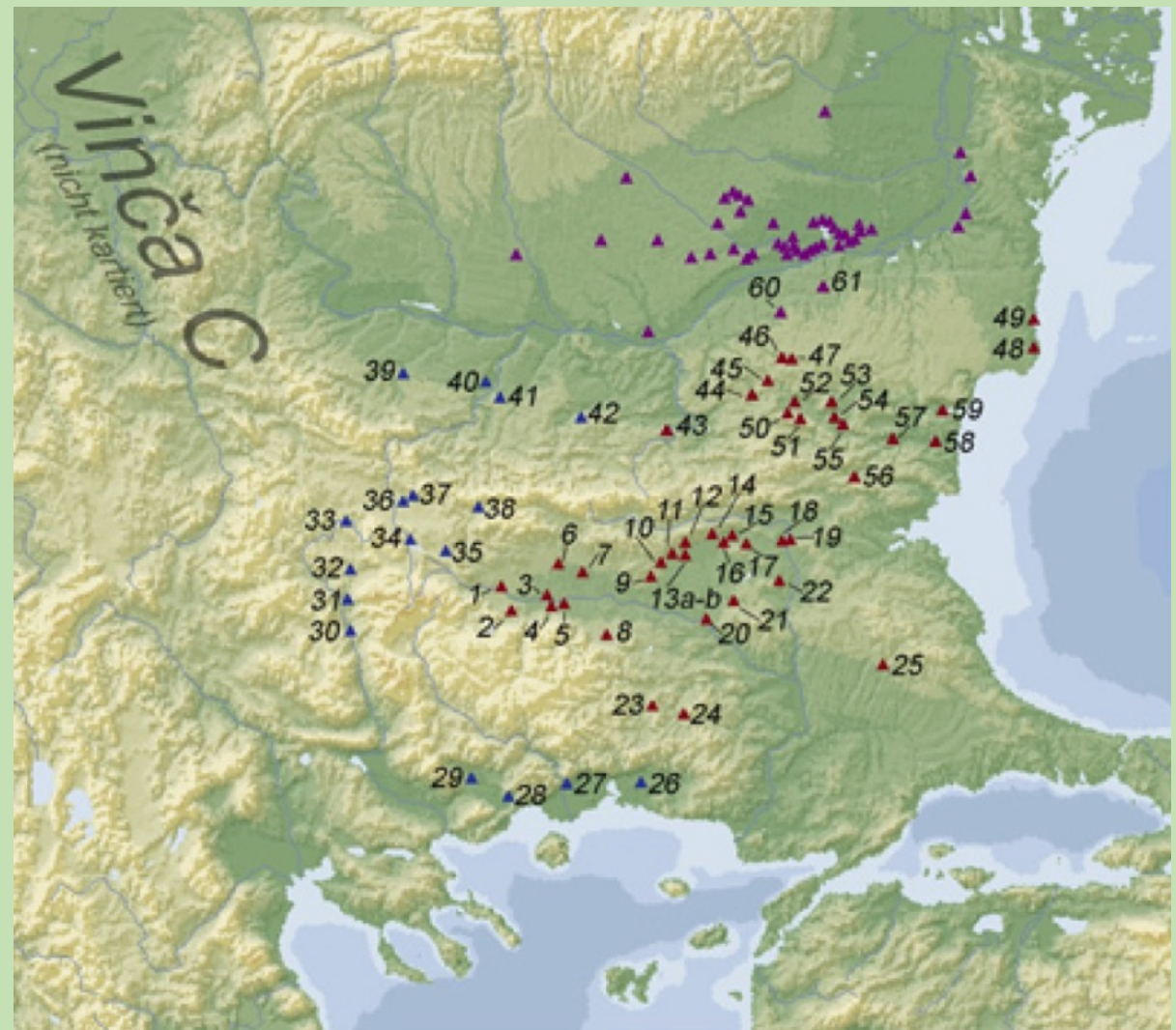
Karanovo III – IV / Boia - Bolintineau

KARANOVO KÜLTÜRÜ

Kronolojik Paralellikler



Karanovo IV / Boian - Glulești



Karanovo V / Marica Kültürü

KARANOVO KÜLTÜRÜ

Kronolojik Paralellikler



Karanovo VI / Gumelnitsa Kültürü

KARANOVO KÜLTÜRÜ

Karanovo Höyüğü



KARANOVO KÜLTÜRÜ

Karanovo Höyüğü Kronolojisi

Karanovo yerleşmesi M.Ö. 7. Bin sonlarından M.Ö. 2. Bin'e kadar uzun bir yerleşim sürecine sahiptir.

Karanovo höyüğünün stratigrafisi 7 ana dönemi yansıtmaktadır.

I – III tabakaları genel olarak Erken – Orta Neolitik Döneme tarihlenmektedir.

IV – V tabakalar kabaca Geç Neolitik

VI. tabaka ise Kalkolitik Çağ'a tarihlenmektedir. (Gumelnitsa / Karanovo VI)

VII. tabaka Erken Tunç Çağı

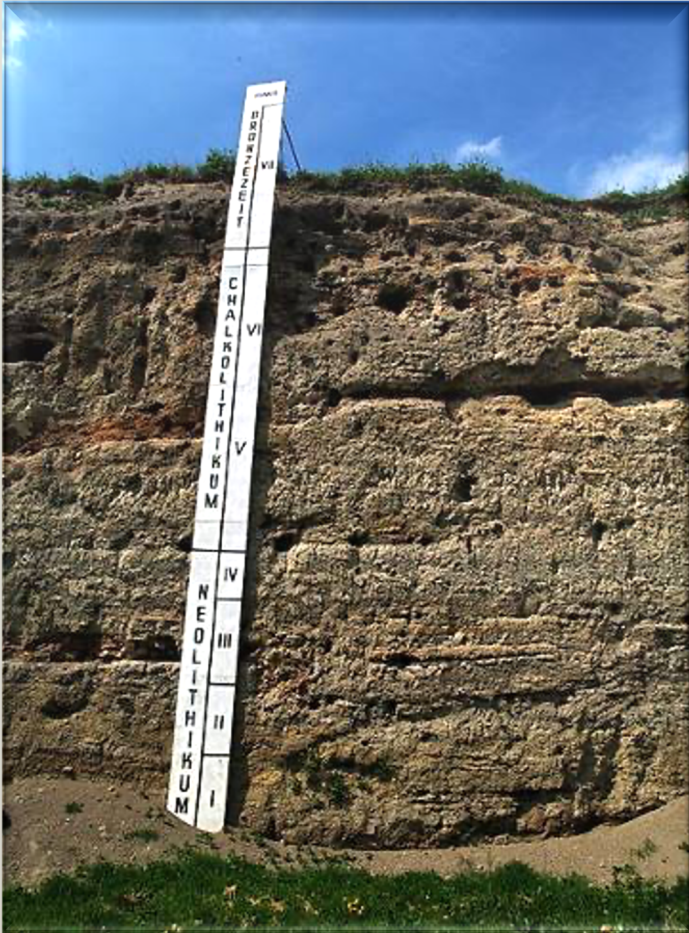
Erken Neolitik Dönem

Karanovo I kültürü yakın bölgede Kremikovci kültürü olarak da bilinmektedir. (güneyde)

Kuzeyde ise bu kültürün çağdaşı: Starchevo – Körös – Criş kültürleridir.

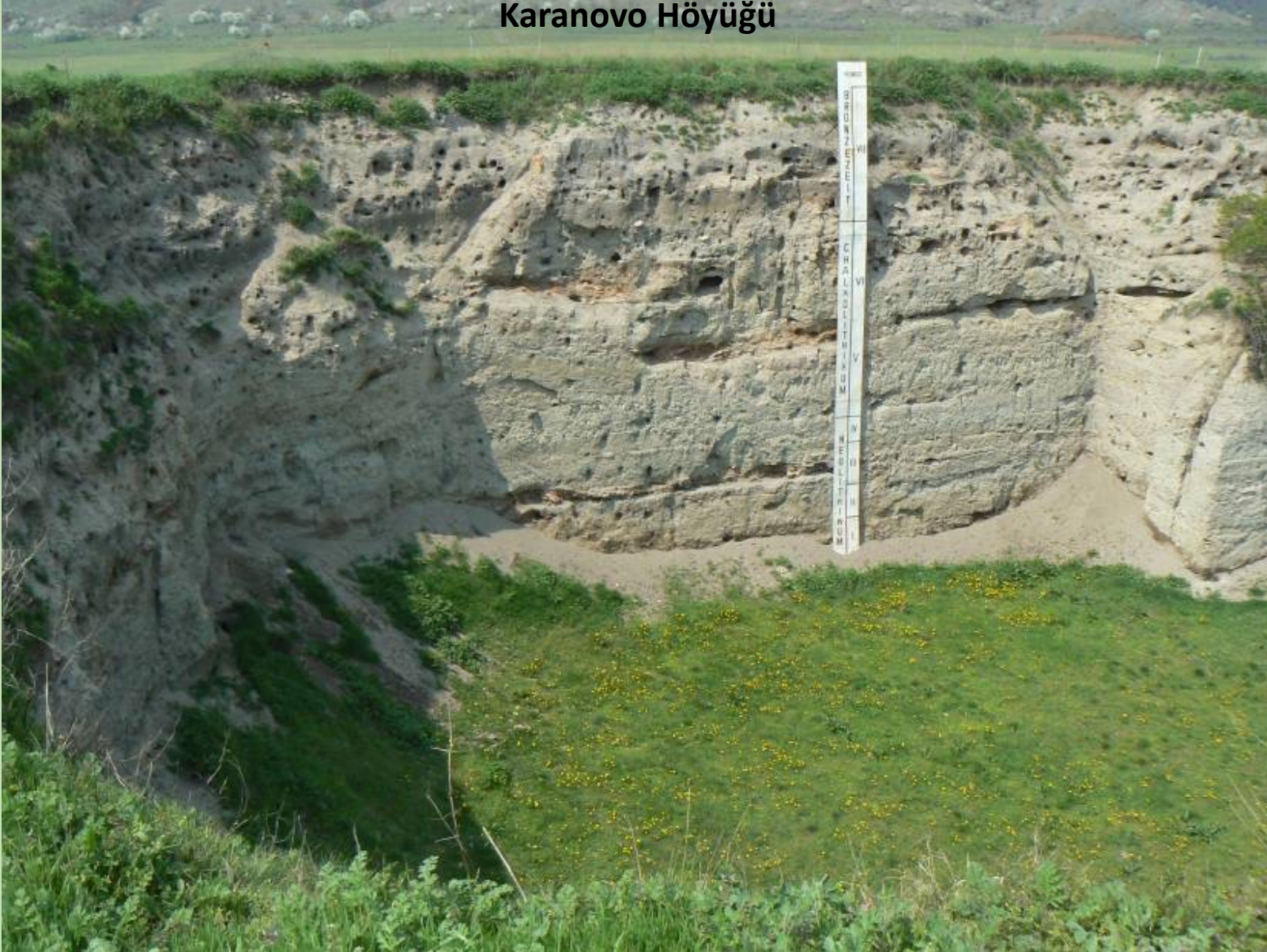
Aynı bölgede yer alan ve Karanovo ile çağdaş olan Azmak höyüğünde de benzer

Bir tabakalaşma görülmektedir. Ancak bu höyükteki kazılar henüz detaylı yayınlanmadığı için çok fazla bir şey söylenememektedir.



KARANOVO KÜLTÜRÜ

Karanovo Höyüğü



KARANOVO KÜLTÜRÜ

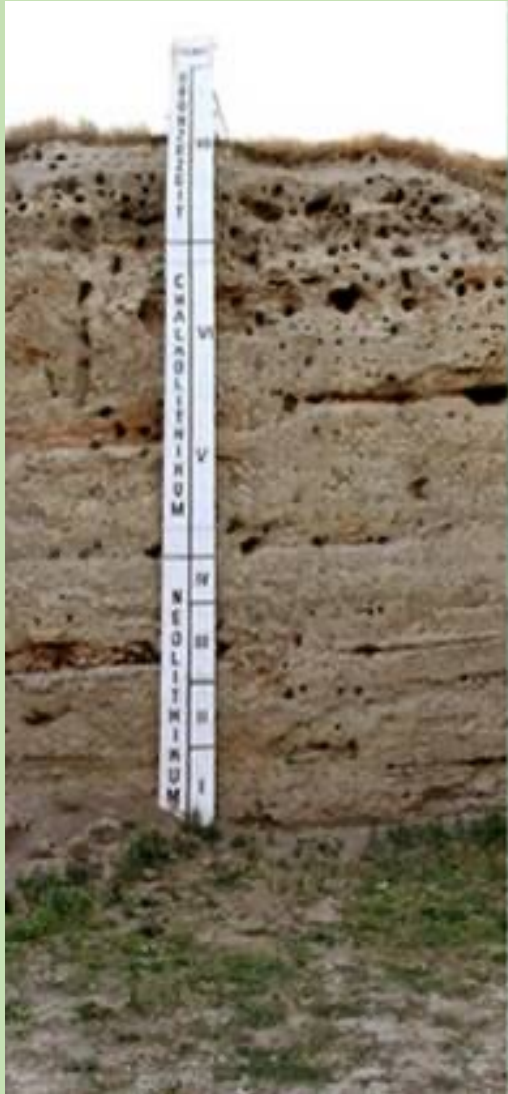
Karanovo Höyüğü



2. Tell Karanovo, Nova Zagora region (Northeast sector).

KARANOVO KÜLTÜRÜ

Karanovo Höyüğü Tabakalaşması ve Seramik Gelişim Şeması



КАРАНОВСКА СЕЛИЩНА МОГИЛА

RUMUS		
VII ЧЕЛЧОВЕЦ АРЦИЕН	VII	
	VI	
V ЧЕЛЧОВЕЦ	V	
	IV	
III ЧЕЛЧОВЕЦ	III	
	II	
	I	

КАРАНОВСКАТА СЕЛИЩНА МОГИЛА Е ЕДНО ОТ НАЙ-ГОЛЕМИТЕ ПРАИСТОРИЧЕСКИ СЕЛИЩА В БЪЛГАРИЯ И ЕВРОПА СЪСТАВЕНА Е ОТ ОРЕДАТА НА ВИДО И КИЛАДОНЕТИ ВРХЪ. ТЯ Е ВЪСОКА 13 М С ДИАМЕТЪР ПРЪИ ОСНОВАТА 250/150 М. БРОУЧЕНА Е ВЪНДЪ ОТ 1700 М² УСТАНОВЕН СЯ 7 ОСНОВНИ КУЛТУРНИ СЛОЈАТА КОИТО СЕ ОТНАЧАТ КЪМ НЕОЛИТА, ХАЛКОЛИТА И БРОНЗОВТА ЕПОКА. ТЯ Е БОГАТА СМЯЛОСЪБИВНА НА АРХЕОЛОГИЧЕСКИ НАХОДКИ ОТ НАЙ-ДЪЛГОСА ДРЕВНОСТ.

LE TELL DE KARANOVO EST UNE DES PLUS GRANDES AGLOMERATIONS EN BULGARIE ET EN EUROPE. IL A UNE HAUTEUR DE 13 M ET DES DIMENSIONS DES FONDATIONS 250/150 M. IL ETAIT PEUPLE DE VI AU I MILLIERE AVANT NOTRE ÈRE. LA SURFACE ETUDIÉE COMPREND 1700 M² ON A TRUVÉ 7 FONDAMENTALES COUCHES CULTURELLES APPARTENANT AU NEOLITHIQUE AU CHALCOLITHIQUE ET À L'ÂGE DE BRONZE.

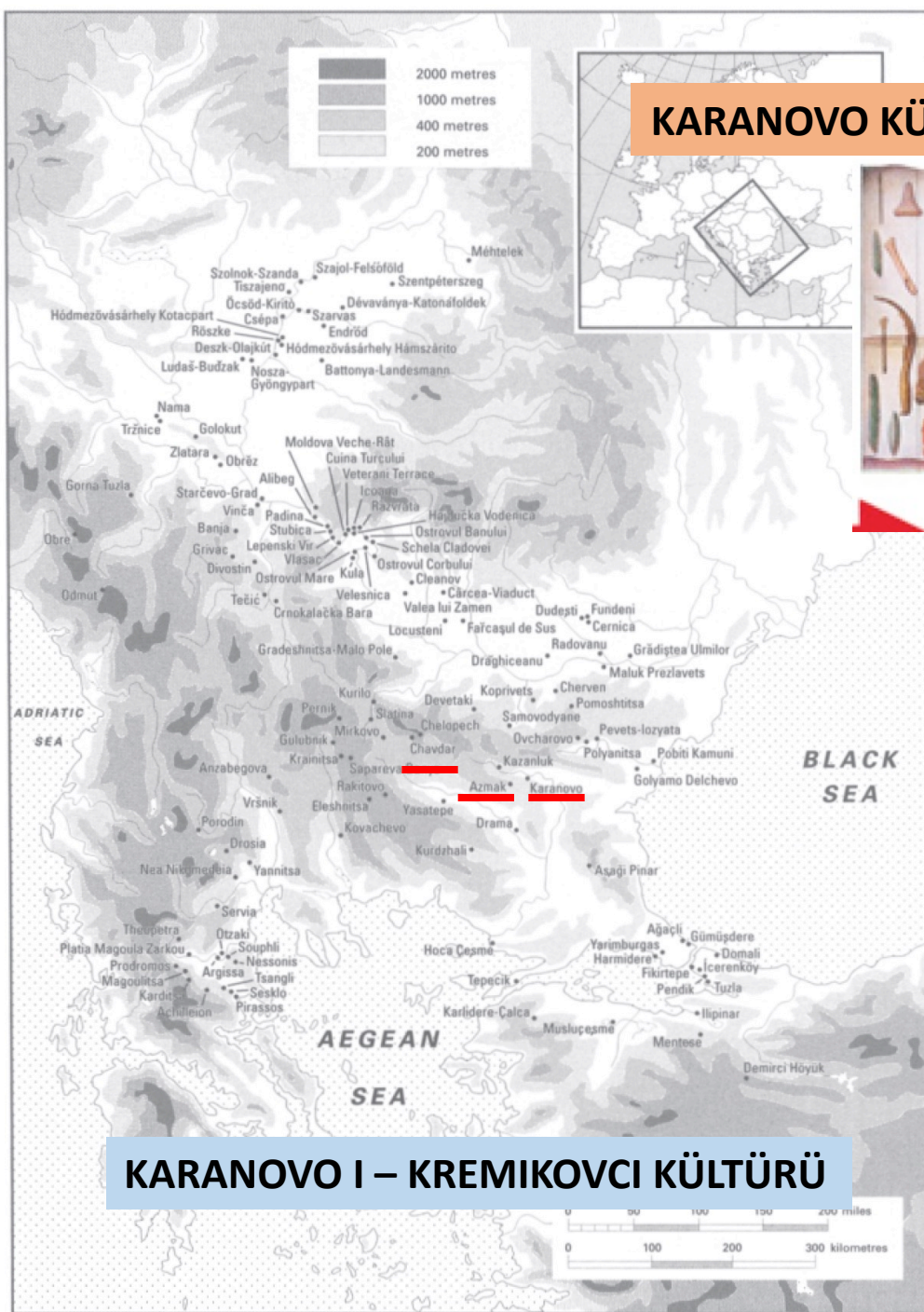
LE TELL DE KARANOVO EST UNE VRAIE TRÉSORE. AN DES TROUVAILLES ARCHÉOLOGUES DE LA PLUS HAUTE ANTÉQUITÉ.

DER SIEDLUNGSHÜGEL/TEIL VON KARANOVO IST EINE DER GRÖßTEN SIEDLUNGEN IN BULGARIEN UND EUROPE. SIE WURDE VON DER MITTE DES VI BIS ZUM II ZWETAUSEND VOR U.Z. BEWOHNT. SIE IST 13 M HOCH UND HAT BASISDURCHMESSERN VON 250 V. 150 M.

ES IST EINE FLÄCHE VON 1700 M² ERFORSCHT WORDEN. DABEI WURDEN 7 KULTURSCHICHTEN AUS DER ZEIT DES QUARTÄR, KUPFERZEIT UND BRONZEZEIT FESTGESTELLT.

DIESE SIEDLUNGSHÜGEL IST EINE SEHR REICHE SCHATZKAMMER VON ARCHÄOLOGISCHEN FUNDEN NOCH VON URALTEN ZEITEN.

KARANOVO KÜLTÜRÜ



KARANOVO I – KREMIKOVCI KÜLTÜRÜ

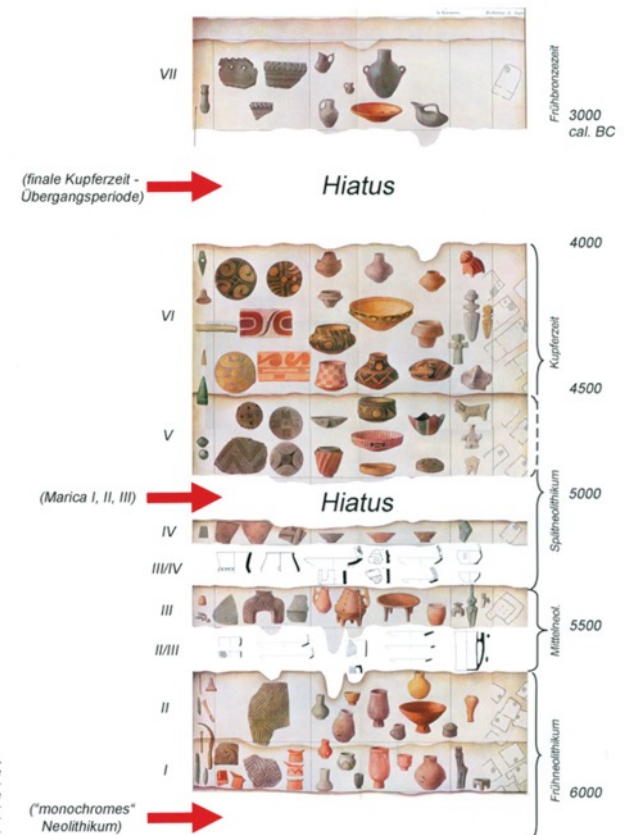


Abb. 1. Das Geographische Modell der Stratigraphie von Karanovo, wie es sich nach den neuesten Forschungsergebnissen darstellt.

KARANOVO KÜLTÜRÜ

KARANOVO I – KREMIKOVCI KÜLTÜRÜ - Mimari

M.Ö. 6200lerden itibaren güney ve batı Bulgaristan'da nehirlerin kenarları boyunca çok sayıda büyük boyutlu Neolitik yerleşim yeri ortaya çıkmaya başlamıştır.

Bu yerleşimler aynı zamanda Bulgaristan'ın en erken tarım kültürleridir. Taşkın yataklarında yer alan bu yerleşimlerin mimarisine bakıldığında büyük ölçüde Yunanistan'ın Neolitik Çağ'daki mimari geleneklerini yansıttıkları görülür.

Bu teknik dal örgü çamur tekniğiyle yapılan mimariyi yansıtmaktadır. Taş temel ve kerpiç mimari Karanovo I kültüründe görülmez. Benzer bir mimari Anadolu'da Ilıpınar'da karşımıza çıkmaktadır. (X-VII)

Yerleşmeler, gruplar halinde kümelenmiş küçük, dikdörtgen, tek veya çift odalı evlerden oluşmaktadır. Bu evler uzun bir süre kullanılmış ve sürekli olarak yenilenmiş veya yeniden yapılmıştır. Geç evrelerde evler bir önceki evlerin planlarıyla aynı doğrultuda yapılmaya başlamıştır. Bu durum birkaç yüzyıl boyunca yerleşimdeki iskanın kesintiye uğramadan devam ettiğini kanıtlamaktadır. Evler belli bir yöne göre inşa edilmemiştir. Aralarında en azından 5m aralık oluşturacak şekilde boşluklar bırakılmıştır.

Evlerin uzunluğu 7-8 metre boyutlarındadır. Evlerin çoğunda duvarın yanında bir ocak yer alır. Ocaklar dışında en iyi korunmuş evlerde depolama kapları, öğütme taşı ve giriş kapısının iki yanında yer alan iki platform / seki yer almaktadır. Bazı evlerin dışında görülen taş yığınları olasılıkla evlerin dışında da bir takım faaliyetlerin gerçekleştirildiğini kanıtlamaktadır.

KARANOVO KÜLTÜRÜ

KARANOVO I – KREMIKOVCI KÜLTÜRÜ - Mimari

İlerleyen aşamalarda örneğin II.2 olarak adlandırılan evin dışında da ocak yeri tespit edilmiştir. Bu yapı 1. (en erken mimari) evrede aynı yerde bulunan yapı ile tam olarak aynı plana sahiptir. Bu da yerleşimdeki devamlılığı göstermesi açısından önemlidir.

Takip eden Karanova 3. yapı evresinde yerleşimin organizasyon şeması açısından önemli değişiklikler gözlenir. İki binanın üçer odaya sahip olduğu görülürken, diğer bir binanın önünde kısmen kapalı bir ön avlu olduğu gözlenmektedir.

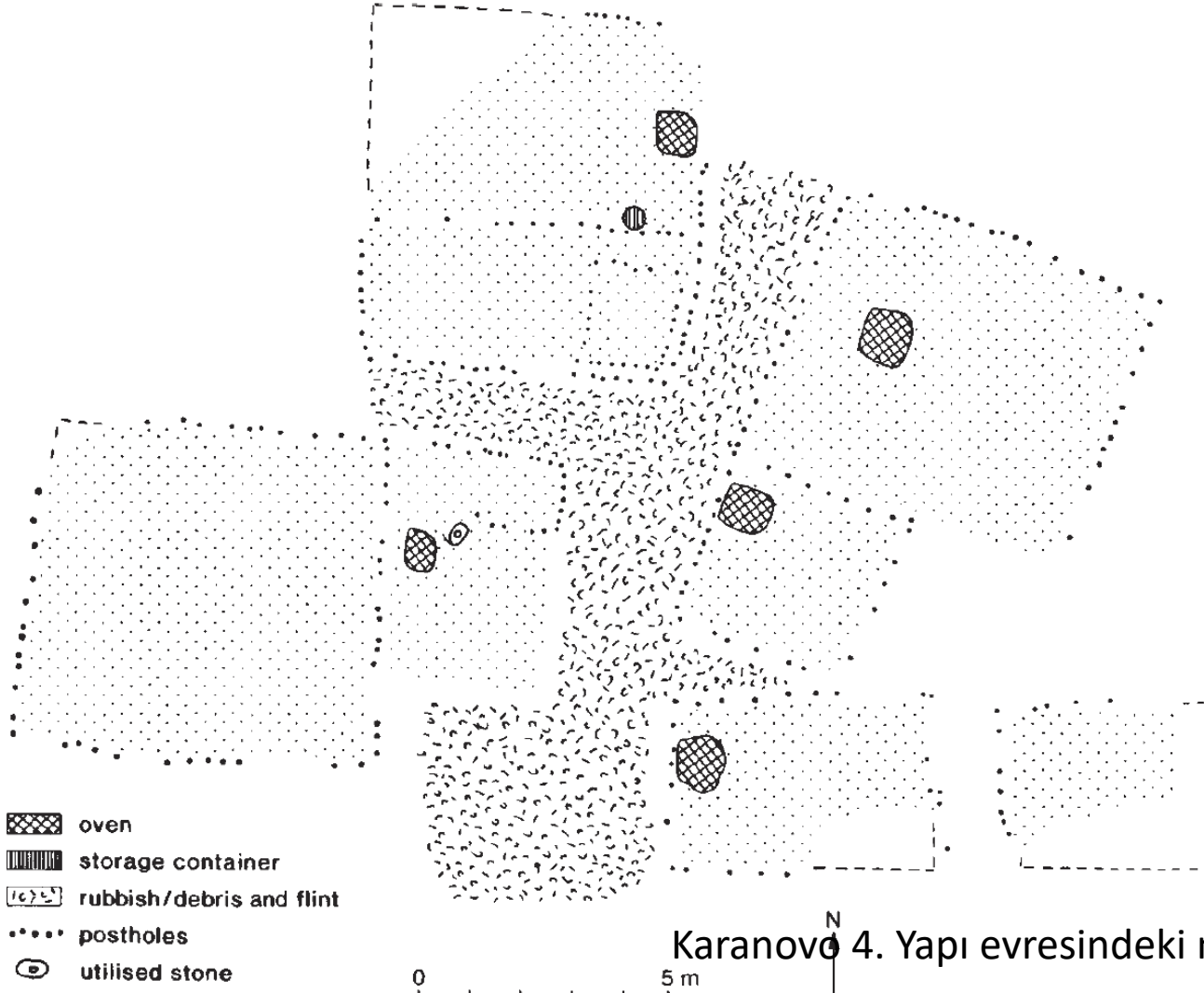
Evlerin iç mimari öğelerine bakıldığında bunların önceki iki yapı evresi ile paralellik gösterdiği görülür. Ancak evler içerisindeki düzenlemelerin sayıca daha fazla olduğu anlaşılmıştır. Örneğin ev içerisinde üç ocak veya önceye göre daha çok depolama kabı bulunmaktadır.

Evler arasındaki boşluklar bu dönemde azalmış ve köyün doğusunda yer alan üç odalı evler bir taş sıralarıyla köyün geri kalan kısmından ayrılmıştır. Bu ayırımı rağmen üç odalı evlerin planlarına bakıldığında bunların yerleşmenin erken evrelerinden daha farklı olmadığı ve devamlılığın 3. evrede de sürdüğü görülmektedir.

Yerleşimde izlenen bu devamlılık, takip eden üç jenerasyon boyunca da devam edecektir. Bunlar 4-6. mimari yapı evreleridir. (Çizim). Özellikle yerleşmenin kuzeyinde bulunan iki Ev 4 yapı evresi boyunca kesintisiz olarak kullanılmış olup yerleşmedeki sürekliliği kanıtlar.

KARANOVO KÜLTÜRÜ

KARANOVO I – KREMIKOVCI KÜLTÜRÜ - Mimari



Karanovo 4. Yapı evresindeki mimari

Karanovo'nun en erken evrelerinde dikdörtgen planlı evler içerisinde ocaklar ve öğütme taşları ele geçmiştir.

KARANOVO KÜLTÜRÜ

KARANOVO I Erken Neolitik Çağ Mimari



KARANOVO Geç Neolitik Çağ Mimari

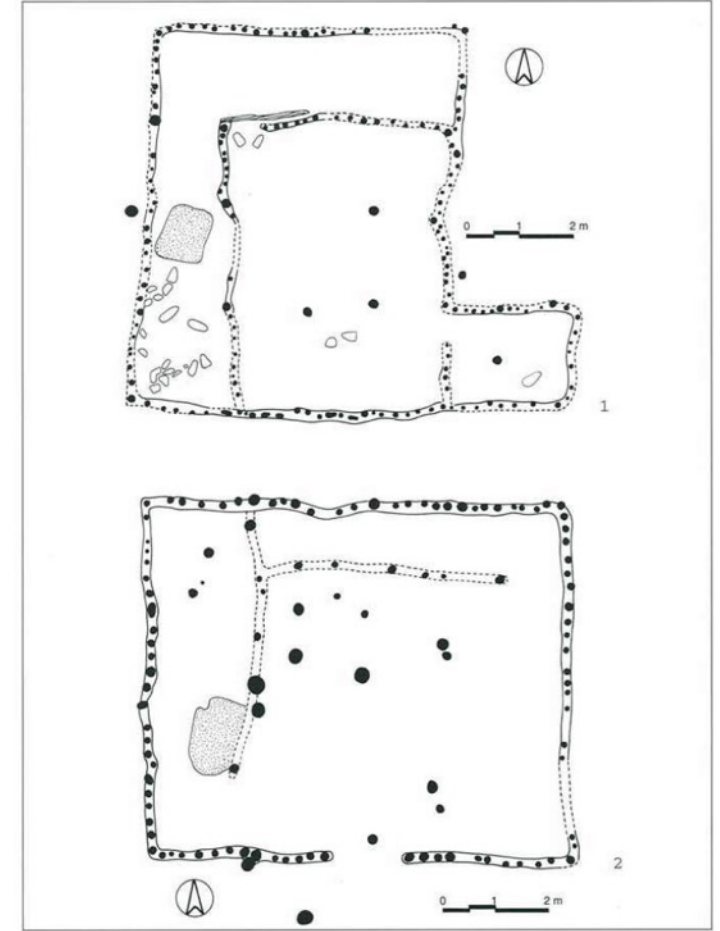


Plate 13. Tell Karanovo, Nova Zagora region. Plans of two houses. Late Neolithic.